

De Brief aan de Romeinen

De Apostel Paulus schreef omstreeks het jaar 54 n.C. een brief aan alle gelovigen te Rome. Een zeer uitvoerige brief, maar hij had zeker niet de bedoeling een soort eerste (christelijke) dogmatiek te schrijven. De reden was allereerst heel praktisch : hij was nog niet eerder in Rome geweest en wil ze met deze brief op zijn komst voorbereiden. Bovendien is het zijn plan om door te reizen naar Spanje en hij hoopt dat zij hem daarbij verder willen helpen. Dat deze brief de langste van de aan ons bekende brieven van Paulus is, zal wellicht ook komen omdat hij veel van wat hij in andere gemeenten via preken al had verkondigd, nu in dit schrijven heeft weergegeven. Verder wil hij reageren op spanningen, die hem bekend waren geworden, tussen verschillende groepen gelovigen te Rome.

1. In de dagen van Paulus konden de meeste mensen niet lezen of schrijven. Men schat dat 2-4% van de mannen geletterd was, bij de vrouwen was dat nog minder. Men leefde in een mondelinge wereld; teksten waren slechts voor een beperkte elite toegankelijk. De teksten die geschreven werden, zoals de brieven van Paulus, waren bedoeld om luid voorgelezen te worden. Ze werden zo geschreven alsof je de hoorders aansprak : als een vervanging voor je eigen aanwezigheid. De Romeinenbrief is zo in de eerste plaats een toespraak op papier.
2. Paulus behoorde tot de Farizeeën (Handelingen 23 : 6), had gezeten aan de voeten van de Farizeër Gamaliël (Handelingen 22 : 3) en was, behalve in de Schriften, ook onderwezen in de retorica. Daar leerde je hoe een redevoering moest worden opgebouwd en hoe je een brief moest maken volgens de regels van de schrijfkunst. Paulus hanteert in zijn brieven de stijl die wordt gehanteerd in de filosofische scholen van zijn tijd. Het gaat daarin dan niet om een uiteenzetting van een bepaalde leer, maar om een brief die mensen oproept hun gedrag te veranderen en te brengen tot een nieuwe manier van leven. Er wordt een levendige stijl gehanteerd door dialogen in te lassen, door het maken van tegenwerpingen, door het invoeren van gefingeerde personen en door emotionele uitspraken. Een dergelijke toespraak is ook vermanend en pedagogisch van karakter. Enkele voorbeelden van bovenstaande : - *“daarom bent u niet te verontschuldigen, wie u ook bent die anderen oordeelt”* (H2 : 2), - *“zie, u wordt Jood genoemd. U steunt op de wet en roemt in God ...en u bent van uzelf overtuigd dat u een gids van blinden bent”* (H2 : 17, 19). Hier wordt een imaginair persoon opgevoerd, met wie Paulus in gesprek gaat, - *“wat heeft de Jood dan voor op anderen? Of wat is het voordeel van besneden zijn?”* (H3 : 1) - in Romeinen 7 worstelt een denkbeeldige figuur met het volgen van de wet. Het gaat daar niet om Paulus zelf, maar om een Jodengenoot die meer wil zijn dan alleen een sympathisant van het Joodse geloof, - *“ik zeg dan, heeft God Zijn volk verstoten? Ben je helemaal! (lett. vert., H11 : 1).*

De Brief aan de Romeinen

3. Uitleggers zeggen nogal eens dat Paulus in deze brief een aantal losse thema's aansnijdt. Calvin ziet tussen hoofdstuk 8 en 9 een zodanige sprong dat hij eigenlijk niet kan begrijpen waarom Paulus dit doet. Calvin ziet Romeinen 9 – 11 dan ook als een tussenstuk in de brief. Voor Luther waren vooral de hoofdstukken 1 – 8 wezenlijk; 9 – 16 is voor hem niet meer dan aanhangsel. Dat wordt toch anders als je de brief a.h.w. van achter naar voren nog eens leest. Vaak worden juist in het tweede deel van een brief problemen aangesneden waar de schrijver mee zit. Paulus heeft vernomen dat de Joodse gelovigen in Rome – die nog helemaal leven volgens de Thora (o.a. besnijdenis en spijswetten) – dat ook verlangen van gelovigen uit de heidenen. Deze kijken juist wat neer op diegenen, die dat nog menen te moeten blijven doen. Er is sprake van een vorm van superioriteitsgevoel : zij zijn burgers van het wereldrijk, dat ook Israël bezet houdt en er over regeert. Veel van de Joden in Rome waren arm en sommigen hadden voorheen een slavenbestaan. Bovendien zijn er in de synagogen, waar Messiasbelijders van Joodse en heidense afkomst met Joden die dat (nog) niet doen samenkomen, vele tegenstellingen. Deze spanningen zorgen voor verdeeldheid en geestelijke schade.

4. Enkele vertaalkwesties :

- A.
- H.10 : 4 : *"Want het einddoel van wet is Christus"*: nomos wordt in de (H)SV vertaald met wet; dat is eigenlijk een verlegenheidsoplossing. De Septuaginta, de Griekse vertaling van het O.T., geeft Thora weer met nomos. Dit komt overeen met het Latijnse lex, dat een juridisch begrip is. Thora is meer 'onderwijs'; met de daarin aanwezige geen verboden wordt richting gegeven voor een leven volgens de door Mozes (door)gegeven wil van God, telos wordt in de SV weergegeven met einde; dit suggereert, dat door de komst van Christus de wet is afgeschaft; de HSV geeft einddoel; Gijsbertsen kiest voor climax. Zie Mattheüs 5 : 17, waar Jezus zegt de Thora niet te willen afschaffen, maar die te vervullen.
 - H.10 : 6 *"De gerechtigheid echter"*: de SV begint met 'maar'; de HSV heeft 'echter'; dit suggereert een tegenstelling met het voorgaande. Er zou dan niet δε maar αλλα moeten staan. Het Griekse δε is veelmeer 'en',
 - H.11 : 11,12 : 'hun val' in *"Door hun val echter is de zaligheid tot de heidenen gekomen"*: SV en HSV schrijven 'val'; dit is te zwaar aangezet; 'misstap', 'zonde' is een betere weergave. In andere teksten wordt dit ook zo vertaald.

B.

Tussen H 9 : 6b *"want die zijn niet allen Israël, die uit Israël zijn"* (SV) en H 11 : 26a *"en alzo zal geheel Israël zalig worden"* wordt door uitleggers een spanning ervaren. Ook met H 11 : 1a *"heeft God Zijn volk verstoten? Dat zij verre"* (SV) is die spanning aanwezig. Bovendien sluit H 9 : 6b niet logisch aan op H 9 : 6a. In *"Ik zeg dit niet alsof het Woord van God vervallen is, want niet allen die uit Israël voortgekomen zijn, zijn Israël"* (HSV) zou het tweede

De Brief aan de Romeinen

zinsdeel met “maar” moeten beginnen en niet met “want” (terwijl het Griekse **ὑπο**= want). In de volgende verzen betoogt Paulus, dat niet de kinderen van het vlees kinderen Gods zijn, maar dat de kinderen van de belofte als nageslacht van Abraham worden gerekend. Ismaël en Ezau zijn dan kinderen van het vlees, Izaak en Jacob kinderen van de belofte. Maar de laatst genoemden zijn nu net de voorvaders van (het volk) “Israël”! De Duitse Nieuw Testamenticus Klaus Wengst geeft van H 9 : 6b een treffende vertaling, waarbij de genoemde spanningen en inconsequenties niet meer aanwezig zijn. Hij merkt daarbij op dat de originele Griekse teksten van het N.T. geschreven zijn met alleen hoofdletters, zonder spaties, komma’s, punten, uitroepetekens of vraagtekens. De voorlezer moet zelf de tekst in zinnen verdelen en bepalen hoe ze moeten worden voorgedragen. Het zinnetje (H 9 : 6b) : “ΟΥΓΑΡΠΑΝΤΕΣΟΙΕΞΙΣΡΑΕΛΟΥΤΟΙΙΣΡΑΕΛ” voorziet Wengst van een vraagteken en vertaalt het dan als volgt : “want zijn niet allen, die uit Israël zijn, Israël?”

5. In de hoofdstukken 14 en 15 gaat Paulus in op de verdeeldheid en spanningen in de synagogen te Rome. Het is één van de hoofdmotieven van zijn brief. Al eerder – in H 11 – had hij de arrogantie van de gelovigen uit de heidenen (Romeinen) gehekeld : *“beroem u dan niet tegenover de takken. En als u zich beroemt : u draagt de wortel niet, maar de wortel u”*. en *“heb geen hoge dunk van uzelf, maar vrees”*. Nu roept hij de ‘sterken’ op tot verdraagzaamheid : *“aanvaard dan wie zwak is in het geloof”*, waarbij (met enige ironie) de Romeinse gelovigen sterken worden genoemd en de Joodse zwakken, omdat deze nog volgens de spijswetten willen leven. H 15 : 7 is hierbij een kerntekst : *“Daarom aanvaard elkaar, zoals ook Christus ons aanvaard heeft, tot heerlijkheid van God”*. En Paulus vervolgt dan : *“En Ik zeg dat Jezus Christus een dienaar van de besnijdenis is geworden ter wille van de waarheid van God om de beloften aan de vaders te bevestigen”*. Onwillekeurig komt dan in je herinnering boven: *“God zal Zijn waarheid nimmer krenken, maar eeuwig Zijn verbond – met Zijn volk – gedenken”*. (Psalm 105 : 50B)

Veel van bovenstaande is ontleend aan : Henk Poot, *“Intocht”*, de brief aan de Romeinen, 468 pag., 2023, Scholten, Zwolle